

ALCOHOLSCHADE IN NEDERLAND

Een overzicht van alcoholgebruik en alcohol schade in Nederland

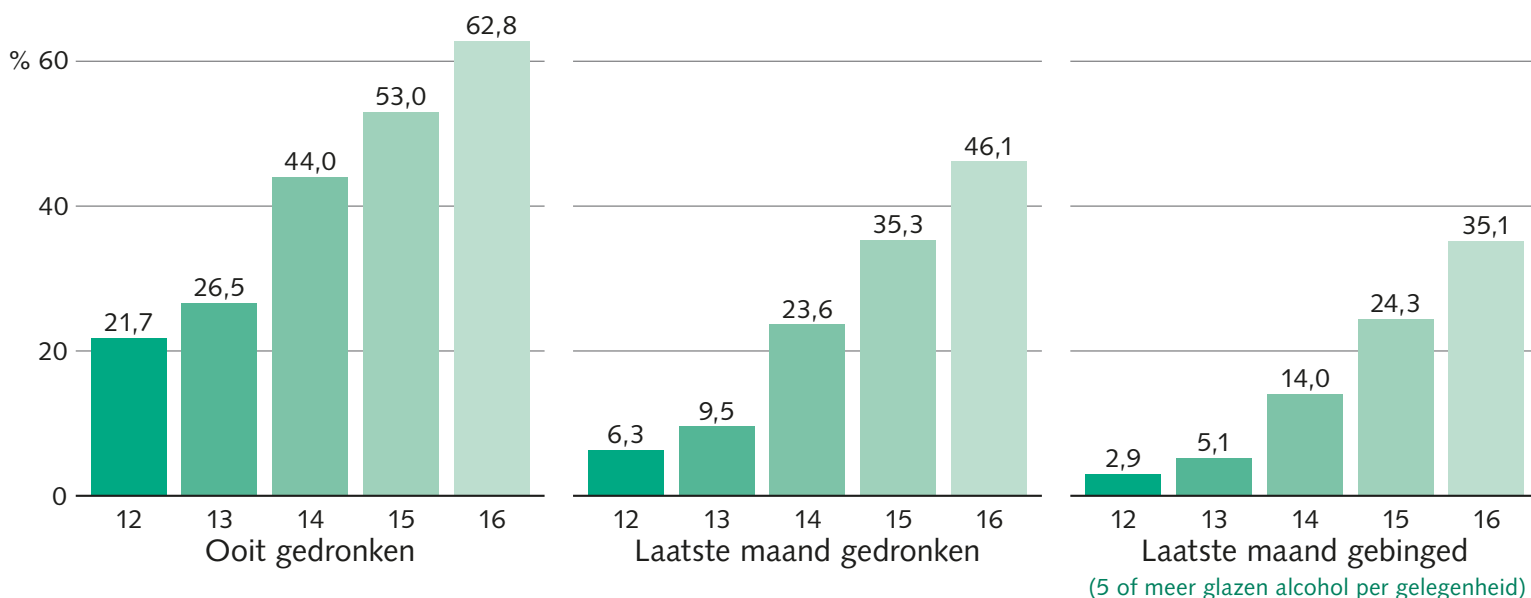
Wat is het alcoholgebruik onder jongeren en volwassenen in Nederland?



Jongeren (12 t/m 16 jaar)

In 2023 dronk **39,6%** van de jongeren ooit in het leven, **22,0%** dronk in de maand voorafgaand aan het onderzoek en **14,4%** heeft in de laatste maand gebinged. Het alcoholgebruik neemt toe met de leeftijd¹.

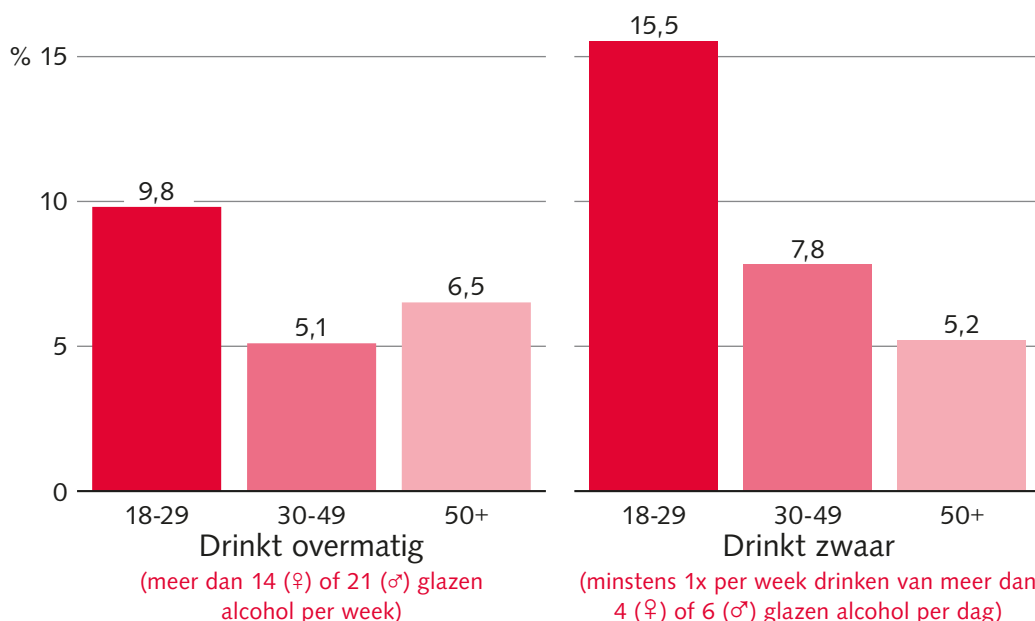
Alcoholgebruik naar leeftijd



Volwassenen (18 jaar en ouder)

In 2023 houdt **44,0%** van de volwassenen zich aan het advies van de Gezondheidsraad: drink geen alcohol of in ieder geval niet meer dan één glas per dag. Van de volwassenen drinkt **6,7%** overmatig en **7,9%** zwaar².

Jongvolwassenen (18-29 jaar) drinken het vaakst overmatig of zwaar. 30-49 jarigen drinken het minst vaak overmatig en 50-plussers drinken het minst zwaar².



Wat is de gezondheidsschade door alcoholgebruik voor de drinker zelf?

Alcoholgebruik vergroot het risico op ongeveer 200 lichamelijke en mentale aandoeningen en ziekten. De Wereldgezondheidsorganisatie stelt dat er voor de gezondheid geen 'veilige' hoeveelheid alcohol is om te drinken. In het algemeen geldt: hoe meer alcoholgebruik, hoe hoger het risico op gezondheidsschade³.

Mentale en

psychosociale problemen

- slaapstoornis
- angststoornis
- depressie
- eenzaamheid
- stoornis in het gebruik van alcohol
- zelfdoding

Hart- en vaatziekten

- verhoogde bloeddruk
- hartritmestoornis
- hartaanval
- hersenbloeding

Maag-, darm- en leveraandoeningen

- klachten in de mond, slokdarm, maag en dunne en dikke darm
- leververvetting, -ontsteking, -fibrose, -cirrose en -kanker
- acute en chronische alvleesklierontsteking

Verminderde weerstand

Alcohol intoxicaties

Neurologische aandoeningen

- (alcoholgerelateerde) dementie
- syndroom van Korsakov

Kanker

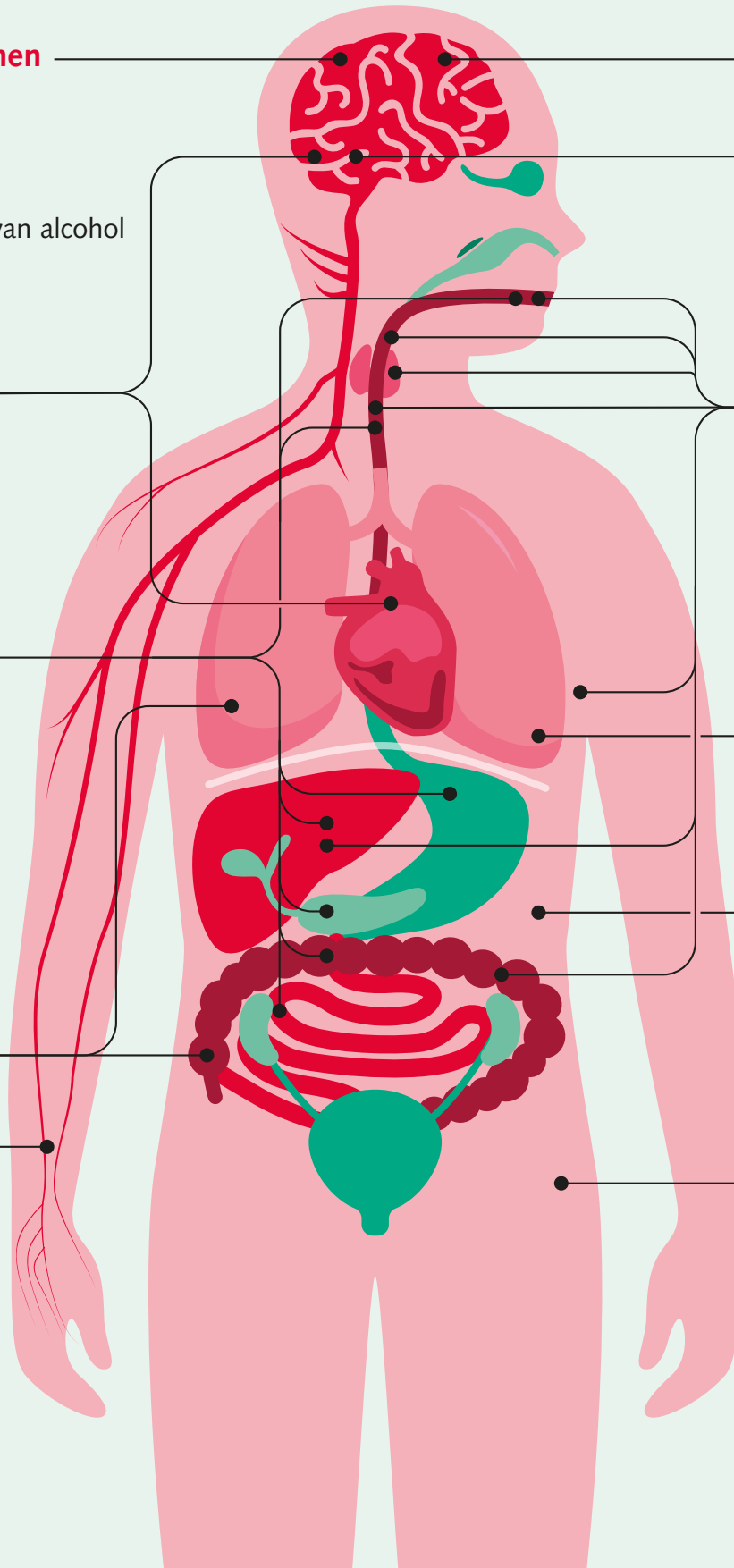
- mondkanker
- keelholtekanker
- strottenhoofd-kanker
- slokdarmkanker
- leverkanker
- dikke darmkanker
- borstkanker

Longziekten

- acuut longletsel
- tuberculose

Overgewicht en obesitas

Postoperatieve complicaties



Wat is de (maatschappelijke) schade door alcoholgebruik?

Verkeer

Rijden onder invloed van alcohol vermindert de waarneming, reactiesnelheid en rijvaardigheid en kan resulteren in verkeersdoden en -ongevallen.



- **12-23%** van de verkeersdoden is alcoholgerelateerd (2015)⁴.
- **2,6%** van de automobilisten rijdt tijdens weekendnachten onder invloed van alcohol (2022)⁵.

Werk

Alcoholgebruik vóór en tijdens het werk kan leiden tot arbeidsongevallen, arbeidsverzuim en verliezen in arbeidsproductiviteit.



- **13,2%** van alle volwassen werkenden die weleens drinken, verzuimt vanwege alcoholgebruik (2022).
- Dit telt op tot **2,9 miljoen** verzuimdagen per jaar⁶.

Geweld

Alcoholgebruik kan de drempel verlagen om huiselijk-, seksueel-, uitgaans- en groepsgeweld te plegen.



- Bij **23%** van de mannen en **31%** van de vrouwen die seksueel geweld hebben meegemaakt was er alcohol of drugs in het spel bij slachtoffer en/of pleger (2017)⁷.
- **Ruim 3/4** van het uitgaansgeweld is alcoholgerelateerd (2013)⁸.

Spoedeisende Hulp (SEH) behandelingen

Alcoholgebruik kan de kans vergroten op ongevallen en geweld waar behandeling op de SEH voor nodig is.



- **23.900** personen zijn behandeld op de SEH voor alcoholgerelateerde ongevallen (2022)⁹.

Kinderen met FAS(D)

Alcoholgebruik tijdens de zwangerschap is schadelijk voor het kind. Dit kan resulteren in FASD (Foetale Alcohol Spectrum Stoornis) of FAS (Foetale Alcohol Syndroom).



- Het aantal kinderen met een FASD en een FAS in Nederland is onbekend.
- **26,9%** van de vrouwen dronk alcohol toen zij nog *niet* wisten dat ze zwanger waren (2023)¹⁰.
- **1,9%** van de vrouwen dronk alcohol toen zij *wel* wisten dat ze zwanger waren (2023)¹⁰.

Kinderen van Ouders met een Verslaving

Kinderen van Ouders met een Verslaving (KOV) hebben een **2 tot 3 keer** zo grote kans op psychische problemen of alcoholproblematiek gedurende het leven.



- **117.000** kinderen (<18 jaar) hebben een ouder met een alcohol- en/of drugsverslaving (2019-2022)¹¹.

Negatieve gevolgen alcoholgebruik anderen

Volwassenen kunnen negatieve gevolgen door het alcoholgebruik van anderen ervaren, zoals agressie, een vervelende benadering (bijv. seksueel) of ruzie.



- **13,1%** van de volwassenen rapporteert weleens zulke negatieve gevolgen te ervaren¹².

Maatschappelijke kosten

Alcoholgebruik heeft kosten (bijv. zorgkosten) én baten (bijv. accijnsinkomsten) voor de Nederlandse maatschappij.



- De maatschappelijke kosten door alcoholgebruik zijn minstens **2,3 tot 4,2 miljard euro** per jaar (2013)¹³.

Wat is er nodig?

De schade door alcoholgebruik is niet alleen een kwestie van de individuele gezondheid van de drinker zelf, de schade is zichtbaar op veel verschillende terreinen in de maatschappij. Dit onderstreept de noodzaak voor het invoeren van doeltreffend alcoholbeleid om alcoholische schade te voorkomen en te verminderen en Nederland gezonder en veiliger te maken.

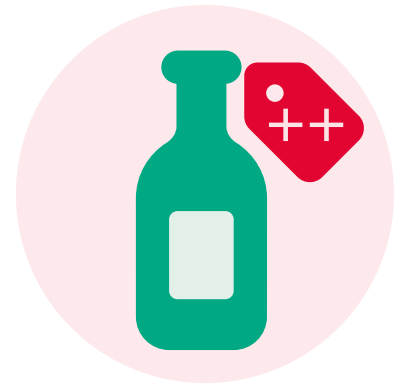
Doeltreffend alcoholbeleid



Beperken van de beschikbaarheid van alcohol



Verbieden van alcohol-marketing en -reclame



Verhogen van de prijs van alcohol



Vroegsignalering bevorderen



Maatregelen nemen tegen rijden onder invloed van alcohol

Bronnen

1. Rombouts, M., Morren, K., van Dorsselaer, S., Tuithof, M., & Monshouwer, K. (2024). *ScholierenMonitor*. Utrecht: Trimbos-instituut.
2. Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-Instituut, 2023.
3. World Health Organization (2018). *Global status report on alcohol and health*. Geneva: World Health Organization.
4. SWOV (2016). *In 2015 75 tot 140 verkeersdoden als gevolg van alcohol*. Den Haag: SWOV.
5. I&O Research (2022). *Rijden onder invloed in Nederland in 2006-2022. Ontwikkeling van het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten*. Den Haag: Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving.
6. Tuithof, M., Blokland, M., & Sannen, A. (2023). *Alcohol, drugs, medicijnen (ADM) en werk*. Werkend Nederland in 2022. Utrecht: Trimbos-instituut.
7. De Graaf, H. & Wijsen, C. (2017). *Seksuele gezondheid in Nederland 2017*. Utrecht: Rutgers.
8. Goossens, F. X., Frijns, T., van Hasselt, N. E., & van Laar, M. W. (2013). *Het Grote Uitgaansonderzoek 2013. Uitgaanspatronen, middelengebruik en risicogedrag onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen*. Utrecht: Trimbos-instituut.
9. SWOV (2023). *Rijden onder invloed van alcohol. SWOV-factsheet, 1 september 2023*. Den Haag: SWOV.
10. Scheffers-van Schayck, T., Ramaker, V., van Engen, M., Morren, K., & Tuithof, M. (2024). *Monitor Middelengebruik en Zwangerschap 2023*. Utrecht: Trimbos-instituut.
11. Van Dorsselaer, S., Ramaker, V., ten Have, M., de Gee, A. (2024). *KOPP/KOV: Feiten en cijfers. Landelijke omvang KOPP/KOV-groep*. Utrecht: Trimbos-instituut.
12. Voogt, C. V., Tuithof, M., Spronk, D., & van Hasselt, N. (2024). *Factsheet Alcoholische schade in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
13. De Wit, G. A., van Gils, P. F., Over, E. A. B., Suijkerbuijk, A. W. M., Lokkerbol, J., Smit, F., ... & de Kinderen, R. J. A. (2018). *Maatschappelijke kosten-batenanalyse van beleidsmaatregelen om alcoholgebruik te verminderen*. Bilthoven: RIVM.

Colofon

Dit is een uitgave van het Trimbos-instituut (2024).
Auteurs: Carmen Voogt, Marlous Tuithof en Ninette van Hasselt
Vormgeving: Rikers Infographics